

دانشگاه تهران

دانشکده دندانپزشکی

پایان نامه

برای دریافت درجه دکترا از دانشگاه تهران

موضوع

تظاهرات دهانی آلرژیهای دارویی

براهنمائی

استاد ارجمند جناب آقای دکتر کاظم سیمجور

نگارش

نسرین مقبل

شماره پایان نامه ۱۵۷۳

سال تحصیلی ۲۵۳۴-۲۵۳۵ شاهنشاهی

۲۱۳۷

تقدیم :

به دلسوزترین و با محبت ترین مادرهای دنیا
به مادر عزیزم که شمع وجودش سوخت تا شمع وجود ما فرزندان را روشنی بخشید

به پدرمهربانم که کمکها و مساعدتهای مادی و معنوی را
در تمام دوران تحصیل از ما دریغ ننمود و موفقیتهای
ما فرزندان همواره اشک شوق به چشمان مهربانش آورد.

تقدیم به هردوی شما که موفقیت ما فرزندان
همواره بالاترین آرزویتان بوده است

۲۱۳۶ ✓

تقدیم به :

همسرم که مفهوم راستین صفا و یکرنگی و وفاداری
و محبت را برای همیشه در چشمان او یافته ام ،
او که همه چیز به من بخشید

و به مادر و پدر همسرم که همواره خود را مدیون محبت‌هایشان میدانم
به خصوص مادر شوهرم که پراستی در بر تو مهر بانیها و از خودگذشتگی‌های او
بود که توانستم سالهای تحصیل دانشگاهی را یکی پس از دیگری با
موفقیت پشت سر بگذارم و من هرگز نتوانستم حتی پاسخگوی یکی از
محبت‌های بیدریغش باشم .

تقدیم به :

استاد ارجمند جناب آقای دکتر کاظم سیمجور
که با قبول راهنمایی این پایان نامه مرقرین
افتخار فرمودند .

تقدیم به :

جناب آقای دکتر شکرالله بینا

که با راهنماییهای خود مرا تا سرحد موفقیت

رهنمون شدند .

تقدیم می‌گردد:

جناب آقای دکتر نیکزاد جاوید

ریاست محترم دانشکده دندانپزشکی

دانشگاه تهران

تقديم به :

هيئت محترم قضات

فهرست مندرجات

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۱	مقدمه
۲	بررسی مآخذ علمی
۳	مواد و روش بررسی
۴	نتایج
۶	بحث
۶	تعریف آلرژی
۸	اقسام تظاهرات آلرژیک
۹	اقسام تظاهرات آلرژیکی که در نتیجه داروها در بدن ایجاد میشود
۹	آلرژی ناشی از تماس داروها
۱۰	کیلیت تماسی یا وناناتا
۱۱	گنوسیت تماسی
۱۱	استوماتیت تماسی
۲۶	آلرژی ناشی از جذب دارو
۳۴	بثورات دارویی
۳۷	استوماتیت مدیکا منتوزا در اثر استعمال آنتی بیوتیکها
۳۸	راکسیونهای آلرژیک آنتی بیوتیکهای دیگر غیر از پنی سیلین
۳۹	استوماتیت مدیکا منتوزا در نتیجه استعمال سولفا میدها
۴۰	تظاهرات دهانی در نتیجه استعمال باربی توریکها
۴۰	استوماتیت مدیکا منتوزا در نتیجه استعمال فنل فتالئین

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۲۲	مقایسه بعضی از مشقات مهم استوماتیت داروئی و تماسی آلرژی و ارتباطش با بیماریهای پریدونتانال و دفورماسیونهای
۴۳	دندانی
۴۳	ادم آنژیو نوروتیک (بیماری کوئینک)
۴۷	اریتم مولتیفرم
۵۰	مشاهدات
۵۱	چند کیس تهیه شده از کلینیک آلرژی تهران
۵۴	خلاصه و نتیجه
۵۵	منابع و مأخذ

مقدمه Introduction

با وجود ترقیات روز افزون در جهان پزشکی هنوز بسیاری از مطالب در مورد آلرژی مجهول مانده است و بسیاری فرضیات علمی گذشتہ را امروز با نگاه تمسخر می نگرند و کسی با آنها اعتقادی ندارد .

امروزه مسالہ آلرژی موضوعی است درخور دقت و مطالعه . زیرا طبق آمارهای دقیق کہ آمریکائیان تهیه کرده اند بیست در صد مردم بنوعی دچار آلرژی میباشند و چه بسا بیماریهایی کہ عامل اتیولوژی مشخصی ندارند و احتمالاً آنها را بہ آلرژی نسبت میدهند و تصور میکنند کہ یک اتیولوژی آلرژیک داشته باشد .

حساسیت نسبت بہ بعضی از غذاها یا آلرژیهای غذایی از قدیم کم و بیش شناخته شده بودند . حتی بقراط متوجه ناراحتی عدهای از مردم بعد از خوردن پنیر شده بود و همینطور بعضی از پزشکان بہ آسمهای ناشی از گردہهای گیاهان پی برده بودند . ولی در واقع توجه بہ بیماریهای آلرژی از زمان کشف آنا فیلاکسی و قوانین آن توسط دانشمندان معروف شارل ریشہ بود . (۶)

کشف داروهای جدید و مصرف روز افزون آنها باعث بروز یک سری عوارض آلرژیک در ارگانهای مختلف بدن گردید کہ از آن جمله عوارض آلرژیک ناشی از این داروها را در دهان میتوان نام برد و چون سروکار ما دندانپزشکان با دهان بیماران است و خود نیز ممکن است در تجویز این داروها سهمیم یا شیم چہ بہتر کہ با شناختن این داروها و پی بردن بعلائق و عوارضی کہ ہر یک از آنها ممکن است در دهان ایجاد نمایند بتوانیم در تشخیص و درمان بموقع بیماران ہر چہ بیشتر بکوشیم .

بررسی مآخذ علمی Review of literature

راجیه حساسیت نسبت به مواد خارجی عقاید و نظریات متفاوتی وجود دارد بطور

مثال ژنژیویت آلرژیک بعلت جویدن آدامس در سال ۱۹۷۱ توسط Kerr (2)

گزارش شده است که بعلت حالت کلاسیک این ژنژیواستوماتیت مشخص شد که این یک بیماری خاصی است و باید برای آن یک اتیولوژی مشخصی وجود داشته باشد.

نوشته‌های دندانپزشکی در مورد واکنش لثه به فلزات کم است و بخصوص مربوط به

مس اغلب وجود ندارد.

Don I. Trachtenberg در سال ۱۹۷۲ راجع به آلرژی نسبت به

مس بعنوان یک ماده ترمیمی در دندانپزشکی که تا آن زمان توجه کمتری بآن شده بود بحث کرده

و با در نظر گرفتن تاریخچه دقیق و تستهای تشخیصی راجع به این حساسیت و درمان آن

مطالبی اظهار داشته است.

مواردی که میتوانند جنبه خود ایمنی داشته باشند نیز گاهی در مبحث آلرژیها قرار

میگیرند. بطور مثال مقالهای که توسط Rosenmonx (3) و همکاران

در سال ۱۹۷۴ از تجربهای که روی موشها و خرگوشهای سفید و راجع به تزریق مامبران بازال

و ایجاد سیالوآدنیت نوشته شده است.

استوماتیتهای زیادی دیده شده که سبب آن حالات آلرژیک در مقابل مواد

دندانی بخصوص مواد پلاستیک بوده است.

شرح کاملی از آلرژی نسبت به آمالگام - فلزات و مواد پلاستیک و سایر موادی که

در دندانپزشکی بکار برده میشوند توسط آقای دکتر نیلفروشان (۱۲) آمده است. و با

ارائه موارد متعدد و بررسی حالات بیماران مختلف که باین مواد آلرژی داشته اند

با این نتیجه رسیدند که آلرژی نسبت به مواد دندان‌ی بخصوص مواد پلاستیک که در ساختن دندانهای مصنوعی بکار میرود فوق‌العاده زیاد است و راکسیون آن نیز فوق‌العاده شدید می‌باشد.

تاکنون راجع به آلرژی به مواد پرکننده ریشه دندان کمتر بحث شده است. دکتر منصور بینا (۸) سخنرانی دارد تحت عنوان آلرژی ناشی از درمان ریشه دندان و امکان آلرژی به N_2 که پاره‌ای یک مورد بررسی آن راجع به چگونگی حساسیت و راه درمان آن بحث میکند.

کشیدن سیگار و ایجاد کیلیت آلرژیک یا اورم لب آلرژیک کمتر دیده شده است خانم دکتر عدل طباطبائی (۱۱) راجع به این مورد تحقیق نمود و شرحی از علائم و تظاهرات بیماری داده است.

خانم دکتر طباطبائی (۱۰) در کنفرانسهای خود راجع به مصرف غیر لازم بعضی از داروها مثل آسپیرین بحث نموده و از آلرژیهایی ناشی از استعمال این داروها سخن می‌گوید.

راجع به مقایسه بعضی از مشخصات مهم استوماتیت دارویی و تماسی I. W. Burket (I) جدولی تنظیم نمود است که عیناً "اقتباسی" شده و در بحث آمده است.

مواد و روش بررسی مواد Method and material

۱- مواد

طبق بررسی آماری که در بیمارستان رازی بعمل آوردم از میان ۴۴۴۸۱ بیمار پوستی که از اول فروردین ماه سال ۱۳۵۳ تا پایان مرداد ماه سال ۲۵۳۵ شاهنشاهی پخش

پوست بیمارستان مراجعه نموده‌اند ۱۹۷ نفر بیمار بعلت آلرژی مراجعه کرده‌اند که از این عده جمعا ۵۶ نفر بعلت آلرژیهای دارویی ۱۴۱ نفر بعلت آلرژیهای غذایی - گیاهی و بخصوص آلرژیهای تماسی غیر دارویی مراجعه نموده‌اند که از این ۱۴۱ نفر مبتلا به آلرژیهای غیر دارویی فقط ۲۹ نفر تظاهرات دهانی داشته‌اند.

از ۵۶ نفر مبتلا به آلرژیهای دارویی ۴۳ نفر تظاهرات دهانی و پوستی و هفت نفر فقط تظاهرات پوستی داشته‌اند. یعنی اغلب آلرژیهای دارویی همراه با تظاهرات پوستی، تظاهرات مخاطی نیز داشته‌اند. ۶ نفر بقیه تظاهرات دهانی داشته‌اند.

۲- روش بررسی Methods

پس از انتخاب موضوع کتابها و کنفرانسهای متعددی را مطالعه کردم تا با آلرژی آشنائی بیشتری داشته باشم و سپس برای بررسی بیشتر به بخش پوست بیمارستان رازی مراجعه کردم و بیمارانی را که طی دو سال ونیم گذشته بعلت بیماریهای پوستی باین بیمارستان مراجعه نموده اند تحت بررسی قرار دادم و با استفاده از پرونده پزشکی و شرح حال بیماران مبتلا به آلرژی که به آن بخش مراجعه نموده‌اند، گزارشی از موارد مربوط به آلرژیهای دارویی و غیر دارویی تهیه کردم.

نتیجه Result

- ۱- آلرژی دارویی ۲۸/۳۳ % تمام آلرژیها را تشکیل میدهند.
- ۲- با بررسی علل آلرژیهای دارویی در این بیمارستان معلوم شد، آلرژی نسبت به پنی سیلین از همه داروها بیشتر بوده است و آلرژی نسبت به فنوباربیتال در درجعه کمی قرار داشت.

۳- این آلرژی در مردان بیشتر از زنان دیده شده و این نسبت چهارمرد به یک زن بوده است .

۴- بیماران در هر سنی مبتلا شده اند ولی بیشتر مبتلایان در سنین بلوغ و جوانی بوده اند .

۵- ضایعات اریتماتو اغلب بصورت بول - پاپول و وزیکول همراه با سوزش و درد و خارش میباشد و گاهی انفکته موده مریض تب میکند .

۶- تشخیص افتراقی = بایستی ضایعات آلرژیک را از ضایعات دیگری مثل مسمومیت یا ناسازگاری دارویی و یا سایر ناراحتیهائی که تظاهرات مشابهی با تظاهرات آلرژیک دارند تشخیص داد زیرا وقتی تظاهرات آلرژیک فقط در دهان باشد و بیمار هیچگونه عارضه پوستی نداشته باشد تشخیص آن با ضایعات غیر آلرژیک دهان مشکل است و باید باین ضایعات توجه بیشتری داشت چون خطا در تشخیص و معالجات غیر آلرژی نامدتها باعث ناراحتی بیمار آلرژیک خواهد شد .

۷- درمان = علائم و حوادث حاد ناشی از آلرژی با تجویز آدرنالین و ادرین و داروهای مشابه آن بهبود پیدا میکند و همینطور استعمال مواد آنتی هیستامینیک و A.C.T.H. آ - ث - ت هاش و کورتیزون و دی هیدروکورتیزون تاثیر فراوانی در بهبود سندرمها و حوادث حاد آلرژی دارند .

تعریف آلرژی

بنابه تعریف فن پیرکت آلرژی یک واکنش تغییر یافته بدن است که با اولین برخورد این تغییر ایجاد میشود و در برخوردهای بعدی بصورتی تظاهر میکند . عبارت دیگر حالتی است که در آن بدن نسبت به ماده معینی افزایش حساسیت پیدا میکند تعریف دیگر آلرژی عبارت است از واکنشهای غیرعادی بدن نسبت به موادی که در شرایط عادی در اشخاص سالم نظیر آن واکنشها را بوجود نمی آورند و این واکنشهای غیرعادی ارتباطی به خاصیت فارماکولوژیک آنتی ژن مربوط ندارند .

تعریف دیگر آلرژی بر حسب توجیه کمیته نام گذاری بین المللی آلرژی: دگرگونی اکتسابی و کیفی (جونی) واکنش یافت زنده در مقابل یک آلرژی خاص است .

اصول واکنشهای آلرژی مبتنی بر برخورد و تماس آنتی ژن - آنتی کور فرض شده است و حاصل این برخورد آزاد شدن هیستامین و سروتونین و استیل کولین و ماده دیگری است بنام *slow reacting substance* نتیجه آن واکنش و آزادی این مواد از دیاد قابلیت نفوذ مویرگهاست که بالنتیجه مقداری سرم خون از خلال جدا رگها خارج شده ایجاد خیز میکند و نیز تحریک اعصاب پاراسمپاتیک در وجود آوردن تظاهرات آلرژی سهم بسزا دارند و اگر بیاد بیاوریم که عضو شوک یا نافت شوک بخلاف حیوانات در انسان متعدد و مختلف است و هر یک از اندامها و بافتها که دارای مویرگ یا رشته های عصب پاراسمپاتیک است میتواند محل تمرکز تظاهرات آلرژی قرار گیرد پس عجیب نیست اگر دهان یعنی آنچه در قلمرو کار شما و ما دندان پزشکان است از جاهای مناسب پیدایش تظاهرات آلرژی قرار گیرد و هم باید در نظر داشت که بسیاری از آلرژن ها از راه دهان وارد بدن شده بوسیله گردش خون خود را به اعماق بافتها و اندامهای نزدیک و دور دست میرساند و ایجاد آلرژی میکند . اکنون میلیونها نفر از مردم دنیا با آلرژی